

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 35/2024-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených Advokátska kancelária Hagara-Hagarová, s. r. o. Daniela Dlabača 35, Žilina, proti uzneseniu Mestského súdu Košice č. k. K3-14C/77/2017-321 z 12. decembra 2023 takto

rozhodol:

1. Uznesením Mestského súdu Košice č. k. K3-14C/77/2017-321 z 12. decembra 2023 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Mestského súdu Košice č. k. K3-14C/77/2017-321 z 12. decembra 2023 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.
3. Mestský súd Košice **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 15. januára 2024 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením o výške náhrady trov konania v civilnom spore, ktoré žiadajú zrušiť a vec vrátiť mestskému súdu na ďalšie konanie.

II.

2. V civilnom spore bola zamietnutá žaloba, ktorou sa žalobcovia proti sťažovateľom domáhali zaplata 14 178,62 eur ako zľavy z kúpnej ceny za vady na nehnuteľnosti. Sťažovateľom bola proti žalobcom priznaná náhrada trov konania. Sťažovatelia si uplatnili náhradu 6 415,40 eur

za odmenu a náhrady advokáta, ktorý ich zastupoval. Mestský súd uznesením vyššieho súdneho úradníka z 10. novembra 2023 sťažovateľom priznal náhradu trov konania 4 601,30 eur ako (i) odmenu ich advokáta za deväť úkonov právnej služby 3 391,01 eur (prevzatie a príprava zastúpenia, tri písomné podania vo veci samej, ďalšia porada s advokátom z 12. marca 2019 a účasť na štyroch pojednávaniach), (ii) náhradu za čas advokáta stratený cestou zo Žiliny do Košíc a späť na štyri pojednávania 1 091,09 eur a (iii) náhradu cestovného 119,20 eur.

3. Vyšší súdny úradník sťažovateľom nepriznal uplatnené úkony troch porád s ich advokátom z 19. marca 2019, 26. októbra 2020 a 7. marca 2023 v trvaní štyroch hodín a 20 minút, pretože neboli účelné. Uviedol, že pri posúdení účelnosti treba zohľadniť, že príprava a prevzatie zastúpenia zahŕňa aj konzultáciu ohľadne skutkových a právnych okolností veci a ďalšie porady s advokátom sú účelné len vtedy, ak v konaní dôjde k mimoriadnym okolnostiam, ktoré si ďalšiu poradu vyžadujú. K takýmto okolnostiam nedošlo, keďže vysvetlenie základných procesných inštitútov možno uskutočniť pri prvej porade a na informovanie o konaní nie sú nevyhnutné porady. K tomu doplnil, že sťažovatelia sa zastúpili advokátom práve preto, že na rozdiel od nich vie posúdiť potrebný postup v konaní. Okrem toho vyšší súdny úradník nepriznal náhrady za použitie auta advokáta na jeho cesty na štyri pojednávania, keďže advokát mohol zo Žiliny do Košíc cestovať verejnou dopravou, a nie neúčelne autom. Advokát nekonal hospodárne, keď si nezvolil z viacerých možností lacnejšiu formu dopravy, hoci mal dostatok času prísť na pojednávania. Preto priznal sťažovateľom náhradu cestovného za každú účasť na pojednávaniach dvakrát po 14,90 eur.

4. Proti tomu podali sťažovatelia sťažnosť. Podľa nich boli ďalšie porady nevyhnutné na riadne bránenie ich práv. Porada 19. marca 2019 sa konala z dôvodu, že na pojednávaniach 14. marca 2019 bolo sťažovateľom doručené stanovisko žalobcov a súd im uložil sa k nemu vyjadriť. To si vyžiadalo ozrejmienie žalobcami tvrdených skutočností, ktoré nebolo možné prebrať počas prvej porady. Porada 26. októbra 2020 sa konala pre potrebu prebratia obsahu odvolania žalobcov, čo nebolo možné počas prvej porady. Porada 7. marca 2023 sa konala pre doručenie rozhodnutia krajského súdu, ktorý konštatoval nevyhnutnosť výsluchu svedka, pričom sťažovatelia boli prítomní pri rokovaní s týmto svedkom a bolo potrebné prebrať, čo bolo predmetom týchto rokovaní. K použitiu auta advokátom na cestu na pojednávania sťažovatelia poukázali na skoršie rozhodnutia krajských súdov a najvyššieho súdu, z ktorých vyplýva záver účelnosti použitia takejto formy dopravy. Vyššiemu súdному úradníkovi vytkli, že z jeho rozhodnutia nie je zrejmé, ako dospel k výške cestovných náhrad 119,20 eur.

5. Mestský súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením sudcu ich sťažnosť zamietol, keď výšku trov vzhľadom na chybu v počítaní upravil zo 4 601,30 eur na 4 602,50 eur. Inak uznesenie vyššieho súdneho úradníka považoval za správne, keďže tri porady nepovažoval za účelné, pretože v spore nedošlo k mimoriadnym okolnostiam, ktoré by bolo potrebné konzultovať, a na informovanie o konaní nie je potrebné uskutočňovať porady s klientom. Sudca k sťažnostnej argumentácii k poradám uviedol, že porada 19. marca 2019 nebola nevyhnutná pre účely ozrejmienia a prekonzultovania, porada 26. októbra 2020 nebola nutná na prebratie obsahu odvolania a porada 7. marca 2023 nebola nevyhnutná pre účely dokazovania, pretože práve advokát mal posúdiť potrebný postup v konaní. Čo sa týka nepriznania náhrad za použitie auta, sudca uviedol, že advokát mal pri cestách na pojednávania konať účelne a hospodárne a zvoliť vhodný dopravný prostriedok s ohľadom na svoje sídlo, miesto pojednávania a dostupnosť lacnejšej

vlakovej alebo autobusovej dopravy. Sudca zvýraznil, že advokát je povinný konať podľa § 251 Civilného sporového poriadku účelne aj pri voľbe vhodného dopravného prostriedku pri ceste na pojednávanie. Sudca vylúčil, že nie je možné zistiť, ako bola určená výška cestovného, keď je zrejmé, že advokát mohol cestovať vlakom, a preto sa sťažovateľom nahradí len cestovné za cestu verejnou dopravou.

III.

6. Podľa sťažovateľov sa sudca v odôvodnení uznesenia nezaoberal ich argumentmi a nekriticky sa stotožnil s rozhodnutím vyššieho súdneho úradníka. To malo za následok, že im nebola priznaná náhrada za odmenu ich advokáta v súvislosti s tromi poradami, ktoré boli vzhľadom na priebeh sporu, vyjadrenia žalobcov a dĺžku konania nevyhnutné na bránenie ich práva. V súvislosti s nesprávnosťou nepriznania náhrad za cestu autom sťažovateľa odkazujú na rovnaké rozhodnutia súdov ako tie, ktoré uvádzali v sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka a na ktoré sudca nereagoval. Zdôrazňujú, že súdy náhradu takýchto cestovných výdavkov priznávajú. Sťažovatelia záver o nepriznaní náhrad za cestu autom považujú za mylný výklad § 251 Civilného sporového poriadku, ktorý je v rozpore s rozhodovacou praxou.

7. Mestský súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že sa nemôže vyjadrovať k zákonnosti právoplatného uznesenia. Žalobcovia – zúčastnené osoby sa k ústavnej sťažnosti nevyjadrili.

IV.

8. Rozhodovacia činnosť ústavného súdu vo vzťahu k rozhodnutiam civilných súdov o náhrade trov konania vychádza z toho, že skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňovateľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00). Na tento výklad nadväzuje rozhodovacia činnosť ústavného súdu, ktorá zdôrazňuje jeho zdržanlivosť k výkladu zákonného práva o náhrade trov konania, keďže problematika trov konania má akcesorickú povahu, a preto sa k zrušeniu napadnutého výroku o trovách konania treba uchýľovať iba výnimočne pri zistení extrémnemu zásahu do základného práva (I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011). Rozhodovanie o náhrade trov konania je zároveň integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom, porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu, resp. jeho právo na spravodlivé súdne konanie (II. ÚS 56/05, rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva z 23. 9. 1997, Robins proti Spojenému kráľovstvu Veľkej Británie a Severného Írska).

9. Vyšší súdny úradník, aj sudca nepriznali odmenu za poradu z marca 2019 bez toho, aby z ich rozhodnutí bolo zrejmé, či posudzovali, akým tvrdeniam protistrany boli sťažovatelia súdom vyzvaní sa vyjadriť. Pri odmene za poradu pred spísaním vyjadrenia k odvolaniu protistrany absentuje stručný odkaz na ťažiskový odvolací dôvod, aby bolo možné záver súdu, že advokát aj bez porady vie najlepšie sformulovať obsah vyjadrenia, preskúmať. Pri odmene za poradu pred výsluchom protistranou navrhnutého svedka absentuje vyjadrenie, prečo stratégiu vypočutia tohto svedka mohli sťažovatelia s advokátom prebrať pri prvej porade a či by advokát aj bez porady so sťažovateľmi mohol viesť tento výsluch kvalifikovane,

keď sa sťažovatelia zúčastnili rokovaní, ku ktorým mal byť svedok vypočutý. Sudca len zrekapituloval odôvodnenie vyššieho súdneho úradníka a bezobsažne ku každej z porád len skonštatoval, že nebola nevyhnutná pre v sťažnosti tvrdený účel.

10. V súhrne sú rozhodnutia mestského súdu v časti nepriznania odmeny za tri porady odôvodnené príliš všeobecne a nekonkrétne. Súd sa nevysporiadal s obsahom týchto porád v kontexte predmetu sporu a skutkového obsahu procesných úkonov, ktoré im predchádzali alebo po nich nasledovali. Z odôvodnení možno vyvodiť, že súd vychádzal z toho, že ťažisko procesnej obrany sťažovateľov malo spočívať v kvalifikovanej právnej pomoci bez nutnosti interakcie sťažovateľov, no predmet sporu indikuje skôr väčšiu mieru obrany v popretí skutkových tvrdení, ktoré ak neboli uvedené v žalobe a advokát nebol priamo zúčastnený na skutkovom deji, len ťažko môžu byť predmetom prvej porady či kvalifikovaného vyjadrenia advokáta bez porady s klientmi. Preto treba účelnosť týchto porád preskúmať v kontexte vývoja sporu a tieto závery konkrétne, nie všeobecnými hypotetickými teóriami a možnosťami, odôvodniť.

11. Sťažnostná námietka vo vzťahu k nepriznaniu náhrad za cestu advokáta autom má dve argumentačné línie. Nevysporiadanie sa sudcu s argumentáciou sťažovateľov v sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka. Záver o neúčelnom cestovaní advokáta autom je výsledkom nesprávneho výkladu § 251 Civilného sporového poriadku a v rozpore s judikatúrou súdov vyššieho stupňa. Obdobne záver súdu, že medzi Žilinou a Košicami existuje viacero možností verejnej dopravy a advokát mal dostatok času pred a po pojednávaní cestovať verejnou dopravou, je príliš všeobecný a nekonkrétny. Z rozhodnutí nie je zrejmé, či súd skúmal, či by sa na úkor nižších cestovných náhrad nenavýšila náhrada za stratený čas. Bez záverov zo zisťovania týchto skutočností premietnutých do odôvodnení rozhodnutí nemožno s istotou tvrdiť, že advokát mohol cestovať verejnou dopravou a že by to bolo hospodárnejšie.

12. Sudca sa nijako nevysporiadal s rozhodnutiami, ktorými sťažovatelia v sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka odôvodňovali rozpor jeho záveru s judikatúrou súdov vyšších stupňov, podľa ktorej je auto najúčelnejšou formou dopravy advokáta, za ktorú treba priznať cestovnú náhradu. Pokiaľ chcel sudca zotrvať na názore vyššieho súdneho úradníka, mal ho konfrontovať so závermi súdov vyšších inštancií a dostatočne presvedčivo zdôvodniť, prečo sa od pomerne stabilne judikovaného záveru, podľa ktorého má klient právo na náhradu za použitie auta svojho advokáta, odklonil. Sudca ponechal tieto sťažovateľmi prezentované závery rozhodnutí súdov vyššieho stupňa bez povšimnutia a stotožnil sa so záverom vyššieho súdneho úradníka založeným len na všeobecne známej skutočnosti, že medzi Žilinou a Košicami existuje priame vlakové spojenie. Nepriznanie náhrady za cestu autom s odôvodnením, že advokát mal cestovať verejnou dopravou, je výnimkou z ustálenej rozhodovacej činnosti, ktorá by o to viac mala byť dostatočne a presvedčivo odôvodnená.

13. K priznanej výške cestovných náhrad možno uviesť, že z rozhodnutia vyššieho súdneho úradníka nie je zrejmé, ako k nej dospel. Nie je zrejmé, na základe čoho dospel k čiastke 14,90 eur, keď v rozhodnutí neuviedol, či mal advokát cestovať vlakom alebo autobusom. Až z rozhodnutia sudcu je zrejmé, akou konkrétnou verejnou dopravou mal advokát cestovať, keď k tejto námietke uviedol, že mal účelne a hospodárne cestovať vlakom. No ani v súhrne z týchto rozhodnutí nie je zrejmé, ako súdy zistili cenu cestovného lístka a či zohľadnili prípadnú zmenu cien cestovného v závislosti od rokov, v ktorých sa pojednávania konali.

14. Aj výsledok rozhodovacej činnosti o akcesorických trovách konania musí byť jasný, zrozumiteľný a dostatočne odôvodnený. Tak tomu vo veci sťažovateľov nebolo, keď mestský súd v rozhodnutí o sťažnosti nereagoval na podstatnú sťažnostnú argumentáciu sťažovateľov a nedoplnil nekonkrétne odôvodnenie rozhodnutia vyššieho súdneho úradníka tak, aby nebolo len v rovine všeobecných úvah a dohadov. To vedie k záveru, že tým došlo k porušeniu práv sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Preto bolo ústavnej sťažnosti vyhovené a podľa čl. 127 ods. 2 ústavy bolo namietané uznesenie mestského súdu zrušené s tým, že vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

V.

15. Nedostatok odôvodnenia rozhodnutí spôsobuje nemožnosť ústavného prieskumu namietanej nesprávnosti výkladu účelnosti podľa § 251 Civilného sporového poriadku vo vzťahu k cestovným náhradám. Na okraj sa však možno vyjadriť k z rozhodnutí jasným úvahám mestského súdu. Priznanie náhrady za cestu advokáta autom je bežnou a akceptovanou súdnou praxou. Pre záver o povinnosti advokáta cestovať vlakom, nie autom, pokiaľ nechce, aby boli jeho klienti stratoví vzhľadom na legitímne očakávanie, že im v prípade úspechu bude priznaná náhrada za cestu autom, nemožno nájsť v rozhodnutiach žiadny normatívny ani judikatórny základ.

16. Advokát má nárok aj na náhradu cestovných výdavkov, ak ich vznik a výšku preukázal a účelne ich vynaložil v súvislosti s poskytnutými úkonmi právnej služby. § 251 Civilného sporového poriadku treba chápať tak, že účelnosť sa posudzuje vo vzťahu k tomu úkonu, na ktorý sa cestovné výdavky viažu. Preto ak je účelný tento úkon, tak potom sú účelné aj preukázané cestovné výdavky, ktoré reálne v súvislosti s týmto úkonom vznikli. Preto sa nejaví ako spravodlivé a predvídateľné, ak sťažovatelia pri legitímnom očakávaní náhrady za cestu advokáta autom vychádzajúcom zo stabilnej rozhodovacej praxe tieto cestovné náklady advokátovi zaplatili, no súd im ich náhradu nepriznal len preto, že medzi Žilinou a Košicami jazdí vlak. Záver, že za cestu advokáta autom nemožno priznať náhradu, ak mohol cestovať lacnejšou verejnou dopravou, je spôsobilý v rozhodovacej činnosti súdov vyvolať zbytočné komplikácie, čo je v rozpore s požiadavkou jednoduchosti a predvídateľnosti rozhodovania o trovách. Nadbytočne a pre súdy zaťažujúco by bolo potrebné skúmať možnosti verejnej dopravy či posudzovať, ako by cesta verejnou dopravou navýšila náhradu za stratu času.

17. Súd pri závere, že cesta autom nebola účelná a hospodárna, odkázal na § 3 ods. 1 zákona č. 283/2002 Z. z. o cestovných náhradách v znení neskorších predpisov, ktorý zamestnávateľovi vysielajúcom zamestnanca na pracovnú cestu určuje náležitosti tohto vyslania. Hoci na tento zákon vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška o odmenách“) odkazuje (no v iných súvislostiach), zo súdom citovaného ustanovenia nemožno vyvodiť povinnosť pri pracovnej ceste použiť najlacnejšiu formu dopravy. Záver o potrebe postupovať hospodárne, ktorý atribút trov § 251 Civilného sporového poriadku nestanovuje, odôvodnil § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, podľa ktorého má advokát pri výkone advokácie dbať aj na hospodárnosť poskytovaných služieb. K tomu treba uviesť, že táto povinnosť sa aplikuje na vzťah advokát a klient, t. j. advokát vo vzťahu ku klientovi zvažuje pre neho najhospodárnejšie postupy a úkony.

VI.

18. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľov odôvodňuje, aby im mestský súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov úplne nahradil trovy konania, ktoré im vznikli zastúpením advokátom. Ich výška bola určená podľa vyhlášky o odmenách, čo za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti 2 x 343,25 eur) s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 13,73 eur) zvýšené o daň z pridanej hodnoty, pretože advokát sťažovateľov je platiteľom dane z pridanej hodnoty, predstavuje 856,75 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. marca 2024

Robert Šorl
predseda senátu